

Jovica Aćin

# Polazeći od kraja sveta

■ Laguna ■

---

Priče iz života i snovi ispisuju luk mosta. Nijedan otesani kamen u tom mostu više ne može da stoji za sebe, jer bi se most tad stropoštao. Most se drži i lebdi u vazduhu zahvaljujući uzajamnom podupiranju kamenja u njemu. Pri tome ni njegov luk nije uobičajen. On ne počinje da se penje, dospeva do svog vrhunca i onda silazi. Više nalikuje obliku kristala u kojem se svaki deo spreže sa drugim, ne linearno niti logički ili prema ma kakvoj hijerarhiji, već onako kako je u mreži svaki čvor, raznim putevima, u vezi sa svakim drugim čvorom. Ukratko, hodati po takvom mostu jeste kao da se, lutajući po pustinjskom pesku, osvrćete za svojim stopama. Na vašu sreću, u ovom zbitiju koje vas čeka, tu pustinju možete da sažmete samo na tridesetak peščanih zrnaca.

*Nepoznato lice*

# Sadržaj

|                                        |   |
|----------------------------------------|---|
| [ <i>Nekom ko se tek probudio...</i> ] | 9 |
|----------------------------------------|---|

## PRVI DEO

|                                |    |
|--------------------------------|----|
| 1 Kraj sveta                   | 15 |
| 2 Antifon                      | 25 |
| 3 Brijač i iskra               | 30 |
| 4 Mrtva priroda s prstenjem    | 35 |
| 5 Bezimeni vetar               | 44 |
| 6 Gorgona, sa napomenom o Pucu | 51 |
| 7 U Čertaldu, možda jelenak    | 60 |
| 8 Smrt na Jonskom moru         | 66 |
| 9 Usnula devojka               | 74 |
| 10 Karmen                      | 78 |
| 11 Demonsko ležanje            | 88 |
| 12 Ponavljanje trenutaka       | 92 |
| 13 Putovanje                   | 96 |

|                                       |     |
|---------------------------------------|-----|
| 14 Scenario za prirodnu smrt. . . . . | 105 |
| 15 Nepoznata priča . . . . .          | 114 |

## DRUGI DEO

|                                           |     |
|-------------------------------------------|-----|
| 16 Uhvaćeni Trampazlin . . . . .          | 133 |
| 17 Raspamećeni Trampazlin . . . . .       | 138 |
| 18 Kako je Egon zaglavio zatvor . . . . . | 143 |
| 19 Poslednji Trampazlin . . . . .         | 151 |
| 20 Institut za Zjale . . . . .            | 155 |
| 21 O prirodi Zjala . . . . .              | 158 |
| 22 Zjala sedi . . . . .                   | 162 |
| 23 Ilegalna aktivnost. . . . .            | 165 |
| 24 Cirkanje . . . . .                     | 175 |
| 25 Nadziranje teritorije . . . . .        | 180 |
| 26 Cipele i krompir . . . . .             | 184 |
| 27 Lov na demone . . . . .                | 193 |
| 28 Fatalan susret . . . . .               | 200 |
| 29 Pripreme za pogreb . . . . .           | 208 |
| 30 Ala koja guta kosmos . . . . .         | 214 |
| 31 Neminovne promene . . . . .            | 227 |

*Od pisca. O tome šta se posle svega još dogodilo . . .* 235

*O piscu. . . . .* 245

NEKOM KO SE TEK PROBUDIO može se pričiniti da vidi prizor od kojeg će se stresti i poželeti da se nije ni budio. Vidi, recimo, Nepoznato lice u dugačkom mantilu i s kapuljačom navučenom do očiju kako ulazi u kafe čiji vlasnik ga je krstio *Gola Glava*, po selu u kojem je rođen. Nepoznato lice ipak neće da uđe u brlog nazvan kafe na uobičajena vrata koja, otvorena, muklo zovu na dno do kojeg se silazi niz pet stepenika. Prikrada se okolo. Očigledno je da zna za zadnji ulaz. Mora biti i da snuje zlo. Jasno je onom ko to vidi da je u pitanju trenutak uoči zločina. Nema ni zrceta sumnje da je šunjalo spremno da nekome pusti krv. U jedan mah se nakratko osvrće i posmatrač može da mu sagleda lice, ali na njemu ne uspeva ništa drugo da vidi osim očiju. Upale, sitne svinjske oči nad kojima su obrve nalik strnjici, više sivoj nego žutoj. U njegovoj desnoj ruci vidljiv je brijač. Zapravo samo trećina brijača, i blesak oštrice, ostatak je skriven u šaci i u rukavu. Brijač je već korišćen i oduzeo je život barem jednoj osobi, možda čak i dvema.

Nepoznato lice je možda serijski ubica, možda plaćenik, možda osvetnik, možda žedni krvopija. Traži svoj plen. Ovaj

se upravo probudio i začuđeno se osvrće po *Goloj Glavi*, pitajući se kako se tu našao, jer mu prostorija nimalo ne liči na njegovu spavaću sobu. Nevini plen mahom tako i razmišlja, predan večitoj začuđenosti. U taj mah pred očima mu iskrsava prizor sa mračnim likom. Vidi ga kako otpozadi upada u kafe i već prilazi s leđa svom izabranom plenu. Hteo bi da zatvori oči i ponovo usni, ali već je u zamci, jer je davno svanulo. Opčinjen je prizorom. Ne odvaja pogled od njega. Gubi volju za bekstvom u toplu tamu iza očnih kapaka. Ni da trepne. Moraće da odgleda do kraja ono od čega bi najradije odvratio pogled, utoliko pre ako mu je sinulo da je u celoj toj igri njemu namenjena uloga žrtve.

Od priviđanja, izazvanih verovatno neiščilelim noćnim utiscima, pa do toga da se i sâm posmatrač pronašao u prizoru koji odjednom biva stvaran, za takav razvoj on nikoga ne može da optuži osim sebe. Ipak, tu je i onaj koji ovo piše. Zar se i njemu ne bi mogla pripisati krivica? Ako ne sva, barem njen deo. Otuda, možda kao u svoju odbranu, on kaže da se i sam oseća kao posmatrač, tek rasanjen, i da je poput njega zabrinut za sopstvenu situaciju:

„Sanjamo dok čitamo i budimo se iz sna kad knjigu dočitamo. Kad god pišem, poglavito ujutro, čim se razbudim, imam osećaj da mi se čitalac, iako to čini u prijateljskoj nameri, naginje preko ramena i pomno prati sve što ispisujem. On možda ne zna više od mene, ali uvek zna koliko i ja. A ja još ne znam ubičinu metu. Ne znam na koga će nasrnuti. Bojim se da bih to mogao biti ja sâm koji sedim u *Goloj Glavi*, sa olovkom u ruci, sa sveskom pred sobom na stolu i pijem prvu jutarnju kafu, čiji mi je ukus buđav, kakva je uvek u tom kafiću, ili bi meta mogao biti dobronamerni ljubopitljivac koji mi preko ramena zaviruje u našu zajedničku neizvesnost. Svi smo u istom brlogu, a onda kako se kome

---

već otvori žreb. Uprkos strepnji, moraću da nastavim dok ne saznam kraj. Istovremeno, ne mogu da ne kažem i da se nadam da je sva ta igra pretećih senki samo velika šala koja naposljetku obećava nadolazak dobrih stvari. Niko od svih upletenih u igru nije lišen te nade.“

Prema tome, uz sve one koji se pomaljavu u zevzečenju, šta god to kome značilo, koje počinjete da čitate, i njihovog pisca koji je prisiljen da s njima deli udes, i onaj ko čita je u igri. Prava stvar počinje kad to sudelovanje čitateljka ili čitalac prihvati bez ustezanja.

I tako, dok smo razapeti između straha i nade, prve reči su već napisane i upravo pročitane. Za njima hrli bujica sledećih.



PRVI DEO

# 1

Leži do verenice, licem prema njenom potiljku. Kao da su njih dvoje Sever i Jug ili glečer i užareni pesak. Ona je Afrika, a on neki fjord, Baltik ili čak Severno more. Opire se želji da se priljubi uz nju i svoj led rastopi na vrelini njenih pleća. Boji se da je ne prehladi mrazom koji mu se nakupio u grudima. U polutami razabira liniju njenog levog golog ramena. Linija mu liči na liniju morskog talasa na čijoj kresti je čipkasta pena. Onda se lagano okrete licem prema jedinom prozoru u sobi. Zuri kroz okno u noć, koja će ubrzo postati beličasta poput pene na Zjalinom ramenu. Uskoro će svanuti. Iza njega se ona pomera. Odjednom oseti njenu ruku. Prebacuje mu je preko stegna. Oseća na lopaticama i toplinu koja izbija iz njenih nedara. Zaustavlja dah. Njeno disanje, mada nemirno, kazuje mu da se nije probudila. Nastavlja da gleda kroz staklo u noćno zimsko nebo. Kroz mozak mu prolaze svakojake misli. Nijednu ne uspeva da domisli. Prozorsko staklo lako bi moglo da bude i ogledalo. U njemu ili iza njega nešto se belasa. Da li to provejava sneg? Opet se obrće i vidi da se i ona, dok je preko njega prebacivala ruku, okrenula i sad može da

je gleda u lice. Sad su poput dve mape, jedne naspram druge. Dve reljefne mape. Sever i Jug ne samo da se suočavaju nego se i preklapaju. Kao da mrzli pojas u njemu ipak nadjačava topli pojas u njoj, barem, to bolno zna, u njemu nema nimalo željenog otapanja. Da bi se ledeni okean u njemu zaista rastopio, reljefi bi morali da se zajedno ispresavijaju i budu duboko jedan u drugom. Oseća žmarce koji mu proleću niz kičmu. Trebalo bi da ustane i podgreje vodu za čaj. Ali ne ustaje mu se. Zima ga sprečava da ispruži nogu i spusti je na pod. Sad ga je osvojila samo jedna misao. Strah ga je od nje. Zato okleva. Otuda i taj led u njemu. Ali već zna da nipošto ne želi da naudi nikome, ponajmanje onima koje voli ili pokušava da voli, jer ceo život se, ako nam ljubav baš i ne polazi za rukom, i sastoji iz pokušaja da volimo ili naučimo da volimo. Ne zna, međutim, da se takve želje lako menjaju od situacije do situacije. Kad se menjaju munjevito, promenu ponekad ne uspevamo ni da opazimo.

Previše je Zjala na svetu. Ljudi su otuda mahom navedeni da ih istrebljuju. Ali u najmanju ruku jedan čovek je u tom pogledu kolebljiv, ili je možda bio do pre jednog trenutka kolebljiv. Leži u postelji do Zjale. Zove se Kićun Zevzek i o njemu su ove stranice, koje se delimično mogu shvatiti i kao njegova ispovest.

Zjale su mnogobrojne, a primetna je i njihova težnja da neprestano uvećavaju svoj broj. Otuda je shvatljivo zašto izvesnim ljudskim stvorenjima često pada na pamet, umesto da ih uništavaju, da se podaju Zjalama i da onda, iz sparivanja s njima, potekne novi soj koji će naseliti svet i srećno i zasluženno vladati nad svim ostalim razumnim stvorenjima. Poneki čovek ipak smatra da je takva ideja nerealna i da je najbolje svaku Zjalu, čim provedete noć s njom u postelji,

poseći s prvim sunčevim zracima. Kićun, bez koga bi ovu povest razneo vetar, pridigao se izjutra na laktove i gledao usnulu Zjalu, i tako zadovoljno gledajući u nju, bio je u nedoumici kojoj koncepciji da se prikloni pre nego što stvarno ustane, ili ipak posle ustajanja, da li da je odmah smakne ili da s njom rađa potomke. Otkako je sa Zjalom, sve ga spopadaju takve neke bolesne misli. Neprestano vaga šta preteže, smrt ili život. Dok je on bio u toj raspetosti, ona u snu progovori, a njene reči su se, nimalo čudno, odnosile upravo na katastrofu sveta.

## KRAJ SVETA

Juče se najzad desilo ono što se događa samo jednom. Kao da se sve vreme pripremalo za to. Kao da je čekalo da kazaljke ili digitalne oznake na časovnicima po ovdašnjem vremenu budu tačno na 11:59:00 da bi se neopozivo odigrao kraj sveta. Tako je, od juče svet ne postoji. Ali ako je neko, svejedno što više nikog i nema, očekivao da će sve što je živo to odmah primetiti, bio bi izneveren. Naprosto taj jedinstveni događaj niko nije ni opazio.

Da li je to zaista neobjašnjivo? Kako to da kraj sveta baš niko nije zapazio? Na to složeno pitanje moguće je odgovoriti. Ali potrebno je izabrati pravi odgovor između nekoliko koji se javljaju kao najuverljiviji.

1. Nisu ljudi i ostali živi stvorovi baš toliko slepi da ne primete kraj sveta, ali jesu silno zaneseni svojim životima da, u tom zanosu, i dalje vide svet koji je do juče bio svet, i on u njihovoj viziji još postoji i oni produžavaju da žive u njemu.

2. Pogrešno tumačenje vremena dovelo je dotle da je kraj sveta postao nezamisliv, pa tako i neprepoznatljiv. Vreme se

tumači kao trajanje koje se odvija po jednoj liniji. Ili se tumači kao da se odvija po spirali. Ili se tumači kao večito kruženje. Ili se tumači ko zna još kako sve, ali nijedna koncepcija vremena do danas ni izdaleka se nije približila istinskoj prirodi vremena. Tu i tamo intuicija nekog pojedinca, iako silno promašuje, izgleda kao da se primiće suštini. Recimo, intuicija da vreme uopšte ne postoji. Ili da je vreme samo jedan jedini trenutak, te da se ne može govoriti o tome da vreme teče. Onda, na primer, da je vreme višestruko: snop mnogih paralelnih linija, ili linija koje se ukrštaju, ili čak nije ni snop nego je kaos linija u kojem vlada krajnja slučajnost. U jednoj prilici, posebno obdareni pojedinac tvrdio je da je vreme kaos tačaka. Koncepcije i intuicije vremena, logično, implikuju mnoštvo svakojakih posledica, često protivrečnih, o kojima, posle kraja sveta, ma koliko mogle biti zanimljive i zabavne, više i ne vredi govoriti.

3. Pogrešno tumačenje kraja tesno je povezano s pogrešnim tumačenjima vremena, a svakako uzrokuje da je kraj sveta prošao u svesti ljudi i živih stvorova koja se odlikuju svešću tako kako je prošao, naime da uopšte nije konstatovan. Iako u slučaju kraja postoji mnoštvo tumačenja, sva se svode na to da kraj naprosto i nije kraj, jer posle kraja sve se vaspostavlja ili, u izvesnom smislu, ponovo počinje. Kraj je tek beskrajan broj krajeva. Posle jednog kraja dolazi drugi, posle drugog treći i tako dalje. Recimo kraj života, da, ali zato postoji drugi život, pa treći i tako dalje. Kraj je shvaćen samo kao privid, i da stvarni kraj nikad ne dolazi. I tako, kad je do stvarnog kraja i došlo, juče, nije bilo ama baš nikog ko bi rekao: evo kraja, kraja u apsolutnom smislu, kraja posle kojeg nema ničega i koji je jedan jedini i neponovljiv kraj.

4. Pogrešno tumačenje sveta žrtva je sličnih zabluda kao u slučaju tumačenja kraja. Svet se shvata kao materija, ili kao energija, pa kao takav ne može da skonča nego samo

da pređe u drugo stanje i nastavi s postojanjem. S tim preobražavanjem preobražava se i sve što sazda je svet, pa tako i mi nastavljamo da postojimo, mada ne onako kako smo već postojali nego u nekom drukčijem stanju. Nema završetka, a da s njim nema i početka. Ta neopisiva zabluda dovodi nas dotle da nismo kadri podjednako ni da predosetimo, a još manje iskusimo kraj sveta kad se on, kao juče, odigra kao događaj koji ukida svet sa svim njegovim preobražajima.

5. Tu je i nemoć naših jezika da iskažu bilo šta u konačnom smislu, a posebno kad je reč o katastrofalnom događaju kakav je kraj sveta. Primera za tu nemoć imate posvuda, a ne morate ni da ih tražite, sami vas nalaze, jer je i ovde svaka druga reč, bezmalo svaki jezički gest, njen odraz. Pogledajte samo koliko ih je, od *juče* do nabiranja, od *svesti* do *opažanja*, od *dolaženja* ili *prolaženja* i svih odrednica kretanja i prostora do *zamislivosti* ili *nezamislivosti*, i zapravo teško da postoji neki izraz, neki jezik, koji već u sebi ne isključuje mogućnost kraja. I ne da takav izraz u našem jeziku, i u svim jezicima sveta, teško da postoji, nego jednostavno ne postoji. Čak i sam izraz *kraj sveta* osporava ono što bi da iskaže. Uronjeni u takvu nemoć, razumljivo je što je kraj sveta neizrečen, prećutan, pa i nedoživljen. Ostali smo onemogućeni da iskusimo u doslovnom smislu kraj sveta.

Istovremeno, uzimajući kraj sveta kao izraz poslednjeg događaja, onda je on proizvod *izražavanja koje nema ništa da izrazi*, po rečima jedinog čoveka sposobnog da o kraju sveta nešto kaže, *ništa o čemu bi se izrazilo, ništa čime bi se izrazilo, bez moći da izražava, lišeno svake želje da izražava, skupa sa obavezom da izražava*.

Iako su nam za odigrani kraj sveta na raspolaganju nepobitni dokazi, oni su naprosto ne samo nevažni, jer je sve što

se tiče sveta njegov kraj učinilo nebitnim, nego su, jasno, i oni nestali sa svim ostalim što je sačinjavalo svet. Možda su očuvani samo u nekom paralelnom svetu. A i nema, bilo ih ili ne bilo, ko da ih iznese i nema onih kojima bi ih trebalo predočiti, nema ni predočavanja ni trebanja ni iznošenja, nema ni nepobitnosti ni raspolaganja ni dokazivanja, nema toga ni da ima ni da nema. Nažalost, kad je kraj sveta, nema ni *kraja sveta*, s njim je izgubljena i svest o njemu.

Ali ako je opet u pitanju neko pogrešno tumačenje, pa se kao rezultat, po njemu, juče odigrao kraj sveta, a u stvari nije bilo ničega od tako nečeg, onda kad se kraj sveta doista zbude, sve će biti upravo ovako kako je ovde zapisano za jučerašnji eventualni kraj sveta. Otuda će vam korist od predočenog uviđanja biti večita, premda samo do kraja sveta.

\*

Posle priče koju je upravo čuo, a saslušao ju je praveći se da i sâm spava, Kićun Zevzek, jer je on taj koji voli da spava sa Zjalama, samo reče sebi da to ne može biti, da je to nemoguće i da naprosto ne veruje u kraj sveta. Da li od straha da to ipak jeste istina, nije odmah otvarao oči. Kad ih je otvorio, nije video dobro na jedno oko. Suviše dugo je ležao na desnom boku upijajući Zjaline reči. Kad bi tako ležao spavajući ili samo zatvorenih očiju, onda bi mu se levo oko nekako osušilo, kao da krv nije uspevala da dopre do tog oka i da ga hrani i održava. Izgledalo mu je kao da mu je jedno oko već uveliko budno, a drugo još u dubokom snu iz kojeg se nikad neće probuditi. Tek tridesetak minuta kasnije će mu se, pošto se kapkom na tom oku trudio što češće da trepće, razbuditi i na njemu mu se vratiti normalan vid.

Ponovio je da ne može biti kraj sveta i onda je iskrslalo nešto obično i njemu važnije od svetske katastrofe. Bešika. Gotovo da je potrčao i uleteo u kupatilo; kazan mu je, kako je govorio, bio pun i valjalo je da ispusti vodu iz njega. I dok je mokrio, dugo i bučno, treptao je na levom oku i nastavljao da misli o Zjalinom, reče poluglasno sebi, predskazanju. Mora biti da je to halucinacija. Jedino objašnjenje za to, sinu mu, jeste da su njih dvoje sinoć prepušili, a popili su i bocu vina, i duh, u takvom stanju, priziva izmišljotine. A ono što je govorila u svom mamurluku valjda je negde pokupila i pretvorila u govorni san. S druge strane, nije bio daleko i od pomisli da Zjala ima dva mozga, dnevni i noćni. Noćni, s predskazivačkom moći, ume da primećuje i misli ono što dnevnom izmiče.

Počeo je da zamišlja da je ostao sam na svetu. Preživeo je kraj. Zato je bio zbunjen kad je iza sebe čuo grebuckanje. Kao da je miš. Ali to je neko pokušavao da uđe u kupatilo. Dva-tri puta kucnuo je na vrata i više nije. Sekundu kasnije Kićun oseti krvnički uštipak za goli guz. Jauknu, trgnu se i ispiša zid oko šolje.

„Dosta si žuborio, daj i meni malo šanse.“

On se unezvereno okrete, i dalje držeći ud između kažiprsta i palca. Zjala ga je posmatrala.

„Da li ti to meni namiguješ?“

U prvi mah nije shvatio pitanje, a onda se doseti. „Ne, to je deo moje jutarnje gimnastike“, odgovorio je on, trpajući svoju alatku u gaće, kao da je zatečen u neugodnoj situaciji, iako situacija i jeste bila neugodna, ali i izazovna i glupa.

„Pazi samo da se ne pretrgneš od tolikog gimnasticiranja i da ti oči ne ispadnu. Nastavi s namigivanjem i nemoj da se ušineš u krstima. A sad šibaj napolje i pusti me da se koncentrišem, jer mi radni dan počinje.“

Šta je sve zatim radila u kupatilu, on nije mogao da zamisli. Razume se da je prisluškivao, nagađajući o prirodi šumova koji su otuda dopirali do njega. Mahom ih nije prepoznavao. Lako mu je bilo s tušem, pa čak i sa zubima, i sa češljanjem, i sa prđuckanjem i ispuštanjem vode u šolju, ali bilo je tu još mnoštvo zvukova, čudnovatih, neshvatljivih, kao da se iza vrata vrši neki magijski obred. Čuo je ili mu se pričinjalo mumlanje, sagorevanje suvih grančica, šmirglanje metala, krćanje creva, mljackanje jezikom, odlomci reči prošaputanih na nepoznatom jeziku, jače i slabije pucketanje poput varničenja telesnog elektriciteta. Zbunjivali su ga i višeminutni periodi tišine kad baš ništa nije mogao da čuje, a ipak je bio nekako siguran da se nešto dešava. Zar nije događaj i kad se ništa ne događa? Ovog jutra ga je Zjala iznenadila povikom kroz zatvorena vrata i uz diskretan romor vode da joj je juče u kancelariju došao izvesni profesor. Govorila je iz kupatila, pa koliko god da je to bilo glasno, bilo je ipak prigušeno, a onda sve što bude rečeno može biti i da nije rečeno. U tome je i bilo savršenstvo njenog opštenja s Kićunom. Profesor Antifon Popović. Pitala ga je za ime, ne baš uobičajeno među Srbima. Dao mu ga je otac, čije je to bilo monaško ime pre nego što je napustio manastir i oženio se njegovom majkom. Bio je, kao kaluđer, veliki zagovornik molitvenog tihovanja. Profesoru se najpre, kad je kao dete pošao u školu i druga deca ga zavitalavala, ime nije dopadalo, ali kad je uočio da mu oca to ime usrećuje, privikao se i on na njega, pa se sad njime i diči. Antifon joj se predstavio kao predavač istorije grčke filozofije kojem je univerzitet-sko zanimanje bilo dojadilo ili tako nešto, te da je došao na ideju o novoj vrsti baruta; spreman je da joj tu ideju poveri u zamenu za radno mesto u firmi. Bila je zgranuta, vikala je Zjala: od filozofije do baruta! Uz to i podmićivanje. Prasnula

je, rekla je, u smeh. Eh, da je potkupi nekom navodno novom formulom baruta, i to kao da je reč o neviđenom kosmičkom oružju! Ispostavilo se da profesor ima i brata blizanca, ali ovaj je odrastao s majkom, u Kanadi, kad su im se roditelji razveli još u vreme njegovog ranog detinjstva i otad brata nije ni video. Ganuo ju je. Naposletku je stišanije rekla, ali ni voda se više nije čula: „Razgovarali smo opširno o mnogo čemu, a poglavito o okončanju sveta, pa me je uputio u grčke poglede na kraj vremena, i naposletku sam mu obećala da ću za njegovo zaposlenje kod nas učiniti sve što je do mene, iako nije obrazovan za oružje nego za misao. Ali u ovom svetu više i nije velika razlika između to dvoje, šta god mislioci i vojskovođe o tome govorili.“ Kićun to već uopšte nije čuo. Glas joj se toliko stišao. Uostalom, samo je ponešto od svih njenih reči razabrao i kao glavno uhvatio je ili shvatio da joj je kancelarijski dan protekao dosadno i jedva je sačekala kraj radnog vremena, da je, ako je, čuleći uho uz vrata i ne usuđujući se da ih makar odškrine ili na prstima hodeći po kuhinjici, dobro razumeo, filozofirala umesto da brine o tekućim poslovnim brigama. Efekat njenog obaveštavanja o filozofu, blizancu, barutu po svemu sudeći nije bio onoliki koliki je očekivala, ako je uopšte nešto očekivala. A ako je želela da poruči nešto, možda ponešto o tome gde radi i o značaju njenog položaja, čak da sugerise verodostojnost svog posla i tako umanji njegovu mogućnu lažnost u bilo čijem duhu, Kićunu je to prolazilo kroz uši ili nije ni dopiralo duboko u ušne kanale niti izazivalo njegovu ozbiljniju reakciju. Sklon da obraća pažnju na sve nevažno oko sebe, njega je, međutim, mučilo pucketanje koje je, za razliku od vikanih reči, razgovetno čuo pre njenog dovikivanja. Nije uspevao da mu u mozgu zaiskri da je za Zjalu kupatilo poput najintimnijeg rublja koje iziskuje naročito rukovanje dok se

uklapa s telom, i da onda dolazi do varničenja, naročito ako je telo, kao što je njeno, nadeveno nepojamnom strujom kojom bi bio u stanju, smatrao je, i da puni bateriju u telefonu.

Kad je konačno izišla, sveža, čista i krepka, Zjala pređe u dnevni mozak, pa zagrla Kićuna, još prilično neispavanog. Uto joj je krv linula iz nosa. Ali zaustavila ju je odmah, podignuvši levu ruku, pa joj ni kapljica nije kanula s nausnice. Potom svako od njih dvoje ode svojim putem za dnevnim poslovima, a da čak nisu zajedno ni kafu popili, koja bi ih istinski rasanila, niti uzeli po juče kupljenu krofnu za doručak. Jutro je bilo vlažno poput psa koji se zatrčao u lokvu, a oblaci su držali sunce u zaptu i bilo je malo verovatno da će se ono tokom dana pojaviti na nebu. Ako se i pojavi, lice će mu biti sivo, pa onda bolje i da se ne pojavljuje, jer njegovo sivilo čini sivim i sva živa stvorenja.

Na ulici, već udaljeni jedno od drugog nekoliko koraka, ona ga zovnu i reče: „Šta kažeš? Kakav dan! Proleće će ubrzo, a on kao da je izmišljen da bude poslednji dan na svetu.“ Kićun se lecnuo na te Zjaline reči, odmahnuo rukom i poslao joj poljubac dunuvši u dlan. Ne bi ona pomislila da je taj dan stvoren da bude poslednji dan na svetu, ne bi te noći ni govorila dok spava, ali bilo je to nedugo posle neobjašnjive smrti, koje on nije voleo da se seća i svim se silama bezuspešno opirao suviše živom sećanju na nju. Ta smrt ju je potresla. Njena senka kao da joj je pala na oči. Počinjala je da stvari vidi naopako; možda joj otuda i nije bila preterano strana pojava filozofa koji je počeo da se bavi barutom.

## 2

Sutradan izjutra gotovo se u dlaku dogodi isto što i prethodnog jutra. Zjala je buncala u snu. Ako je to bilo buncanje, bilo je ipak izuzetno jasno barem Kićunu, koji se, zahvaljujući ubedljivom izlaganju o jučerašnjem kraju sveta, možda mesečarskom, ali i racionalnom, donekle svikao na njene snene reči, pa je bio u stanju čak i da dorekne ono u šta nije bio siguran. Trebalo je možda da njene reči sada budu odgovor na svačiju nevericu o kraju sveta, što je opet pitanje nedostupnog ispravnog razumevanja, ali saopštavale su o izvesnoj zabuni koja se odigrala u starini. Tu zabunu je Zjala, valjda prisativši se razgovora sa onim profesorom prekjuče, nazvala paradoksom, a koji će obeležiti zapletene puteve istorije. Promrmljala je to, već polubudna, kad je zabunu iznela, kao i da su putevi istorije, dabome, kako za koga, koliko prekjuče dospeli u ćorsokak i više nikud ne vode. Krv joj je tad ponovo potekla iz jedne nozdrve. Kićun joj je rekao da opet digne levu ruku uvis i tako je zadrži, a lice potpuno da okrene prema tlu. Neka pusti da slobodno kaplje. Stavlja joj komadić gaze u tu nozdrvu. Tragovi krvi

su mu ostali na vršcima prstiju. Prineo je prste svom nosu i omirisao, zatim ih je i liznuo.

### ANTIFON

Nije uvek razumljivo kako do toga dolazi, ali događa se da najočiglednije stvari ne budu primećene. Jedan od najranijih takvih slučajeva odigrao se prilikom rođenja Antifona 480. godine pre Hrista, u starom grčkom gradu Ramnu, u Atici, na području Maratona. Majka je bila obeznanjena u tom trenu, a babica je odsekla pupčanu vrpcu novorođenčeta, povila ga i iznela iz odaje. Skoro u isti mah, ali ipak nekoliko sekundi docnije, u odaju je ušao otac i, među nogama svoje žene koja je ležala mirno kao da spava, video novorođenče kome je tek trebalo odrezati pupčanu vrpcu, pa je on to učinio. Majka se osvestila i odmah su detetu dali ime Antifon, jer je bilo tiho, nimalo sklono plakanju. Pošto babica nije mogla da nađe oca, ostavila je dete u kuhinji i brzo otišla na sledeći zakazani porođaj. Neka druga trudnica je ječala i čekala babicu da je porodi.

Nepoznato je dokle roditelji nisu shvatili da su dobili blizance. Dva dečaka su ličila jedan na drugog kao jaje jajetu, i teško ih je bilo razlikovati, možda i nemoguće. Smatrano je da je u pitanju samo jedno dete po imenu Antifon. Kad je najzad otkriveno da su to dva deteta, pri čemu se više nije znalo koje se od njih prvo rodilo, pa je tako izgubljena mogućnost da se barem nazivaju Antifon Prvi i Antifon Drugi, ostalo im je da celog svog života nose isto ime, Antifon. Zbog toga ni oni sami nisu umeli jedan u drugome da vide drugog nego uvek sebe.

Tek docnije, kad su već prešli u Atinu, u svojim dvadesetim godinama, uspeali su da krenu različitim putevima. Jedan

od njih se posvetio mudrovanju i pridružio se grupi onih koji misle i koji su u to doba nazivani sofisti. Čak je vodio glasovite dijaloge sa Sokratom, o čemu je pisao Platon. Drugi, skloniji javnim nastupima, izabrao je da bude govornik. Poznati su njegovi sudski govori u razmatranju ubistava, ali sva ubistva u kojima je Antifon zastupao podjednako optužbu i odbranu zapravo su bila samo hipotetična. Tokom celog njihovog života ljudi su ih uzimali kao da je uvek reč o samo jednoj osobi.

Zato danas ne znamo koji je od njih bio govornik, a koji sofista. Srećom, njihova istoimenost i fizička sličnost, koja je doprinosila zbrci, omogućavala im je i izvesne prednosti. Sofista je uvek mogao da zameni govornika na areopagu pred sudskim većima, a govornik sofistu na agori, gde je Sokrat podučavao svoje prijatelje i učenike. Ubrzo pošto je Sokrat bio optužen i potom osuđen na smrt, takva sudbina je zadesila i Antifona. Jedan od dvojice blizanaca osuđen je na smrt, jer je navodno bio protiv demokratije. Jedan od dvojice blizanaca je pogubljen. A lud bi bio svako ko bi se kladio da je to bio jedan i isti Antifon.

Još i danas to ne znamo. Još i danas se istoričari spore da li je Antifon jedan ili ih je dvojica. Veoma je mali broj onih koji na slučaj sa Antifonom gledaju ispravno. Za njih je taj slučaj nešto što se događa s većinom ljudi na svetu, ali oni, razboriti, odbijaju da se o tome oglašavaju, smatrajući da je samo najjednostavnije rešenje slučaja ono koje je najverovatnije.

\*

Da li ona to govori o stvarima o kojima, kad je budna, jedva da nešto ili nimalo zna?

Ukratko, rekao je u sebi Kićun, pošto je napregnuto sa-  
slušao Zjalinu priču, nije nemoguće da, kao što se sugerije  
da postoje dvojica Antifona, postoje dva sveta, a da to i ne  
znamo. Jedan je, eto, skončao, ali drugi nije. Antifonov  
paradoks bio bi onda u tome da nam nije jasno u kojem  
smo mi svetu od ta dva, u svetu bolesti i njene istorije ili  
u svetu ozdravljenja i njegove istorije. Probudena Zjala  
samo poljubi Kićuna, potapša ga po njoj bližoj butini, na  
kojoj mu se od Zjalinog dodira dlake nakostrešišu, i žurno  
iskoči iz postelje, te ode da pere zube, jer je kasnila. Ipak,  
njen boravak u kupatilu i ovaj put potraje duže nego što  
ona planira. Ponovo su propustili kafu i krofne, ionako  
nepodgrejane. Kićun se pitao zašto Zjala uopšte pere zube.  
Karijes je nikad nije mučio, još manje paradontoza, a dah joj  
je anđeoski miomirisan. Posle izvesnog vremena, koje mu  
se činilo nekako dugo, čuo je kako se ulazna vrata zatvaraju.  
On se batrgnu i pade s postelje. Ustade i pohita. Samo u  
gaćama brzo iziđe iz stana, nagnu se preko gelendera. Tako  
je mogao da vidi polovinu Zjale, koja je čekala lift. Onda joj  
doviknu da za večeru imaju samo još preostalu, poslednju  
zdelu pihtija. Nepojedene krofne nije spomenuo. Oboje su  
voleli pihtije, naročito od svinjskih ušesa, repića i papaka,  
i srednje zabiberene i zapaprene. Valjda će joj pomisao da  
je čekaju pihtije učiniti dan lakšim i navabiće je da mu se  
brže vrati, reče on u sebi. Kad biste ga upitali gde i šta Zjala  
radi, on na to ne bi umeo da odgovori. Nije da mu ona to  
ne bi rekla, ali objasnila mu je da joj je posao takav da o  
njemu ne sme ništa da proslavi. Ako bi mu kazala, onda  
je ne bi više nikad video. Navodno je potpisala obavezu o  
ćutanju. Izgledalo mu je to kao još jedan začarani sastojak  
u njihovoj ljubavnoj bajci.

---

„Eto, hoćeš li baš da znaš?“, pita ga ona gotovo kao direktom među oči.

„Ipak, ne bih.“

„I bolje. Od tvog noćnog opsluživanja raznih spadala i bitangi ne bismo imali ni za pihtije bez papaka, repića, iznutrice i ostalog. Kad bismo još imali dete, mogli bismo samo da se obesimo kao što inače ovde rade penzioneri i sirotinja s decom. Ako radim za neku kao tajnu službu, ostavi me da radim.“